

MEDEDELING AAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft: Interlandelijke adoptie

ACHTERGROND

Het Vlaamse Regeerakkoord (blz. 72) voorziet dat de Vlaamse regering de huidige praktijken rond interlandelijke adoptie grondig onderzoekt en maatregelen neemt om interlandelijke adopties naar Vlaanderen te verbeteren. Daartoe werd een expertenpanel opgericht.

De Vlaamse regering nam op 10 september 2021 kennis van de conclusies van het expertenpanel inzake interlandelijke adoptie. Het eindrapport omvat, naast een korte omschrijving van de aanleiding, opdracht en werkwijze van het expertenpanel, vooral aanbevelingen, die vertrekken van drie basisprincipes. De aanbevelingen zijn onderverdeeld in 11 aanbevelingen voor de toekomst en 9 aanbevelingen over het verleden. De aanbevelingen vormen een belangrijke aanzet om het systeem van interlandelijke adoptie te verbeteren.

Het panel raadt de Vlaamse Regering aan om op basis van de aanbevelingen een concreet actieplan op te stellen om te garanderen dat toekomstige interlandelijke adopties correct en ethisch verlopen.

Deze mededeling bevat krijtlijnen voor een verdere aanpak vanuit de Vlaamse regering, zowel voor wat betreft de toekomst van interlandelijke adoptie, als voor het omgaan met de wantoestanden uit het verleden. We gaan over het thema ook in dialoog met het Vlaams Parlement.

1. KRIJTLIJNEN VANUIT DE VLAAMSE REGERING NAAR TOEKOMST TOE

- **Een toekomst voor interlandelijke adoptie**

De Vlaamse regering gelooft in een toekomst voor interlandelijke adoptie en heeft geenszins de bedoeling om interlandelijke adoptie stop te zetten of te laten uitdoven. Ze herbevestigt dat daarbij het belang van het kind voorop staat. Adoptie is in de eerste plaats de zoektocht naar een gepaste thuis voor een kind.

- **Meerouderschap**

De Vlaamse Regering steunt de idee om steeds te onderzoeken of er bij alle partijen bereidheid is om contact te behouden met de biologische of eerste ouder(s).

Het concept van het meerouderschap is een belangrijke basisgedachte bij adoptie, omdat alle betrokkenen in het adoptieproces indien zij dat wensen en met de nuance dat dit op casusniveau dient te worden bekeken, erkend kunnen worden in hun relatie tot het kind.

- **Partnerschappen met herkomstlanden versterken**

Om de kansen voor kinderen te vergroten op een gepaste thuis en tegelijk ook het risico op mistoestanden nog sterker uit te sluiten, wil de Vlaamse regering de samenwerking op niveau van de naties (aankomstland – herkomstland) versterken. Vlaanderen zal ter plaatse gaan naar

de landen waarmee, na risicoanalyse samengewerkt kan worden of nieuwe samenwerking kan worden gezocht om te komen tot intense samenwerkingsafspraken. Daarbij hoort dat bij zo'n doorstart of opstart heel goed wordt uitgelegd hoe Vlaanderen wil werken, welke kandidaat-ouders Vlaanderen heeft, voor welke kindprofielen, etc. Op kindniveau wordt het systeem vervolgens gestuurd door de vraag van de herkomstlanden om binnen de gemaakte afspraken kinderen te plaatsen. We verankeren deze werkwijze waarrond vandaag al goede praktijken met een aantal herkomstlanden bestaan, in de werking van interlandelijke adoptie.

De precieze opdrachten van de overheid dan wel van de ééngemaakte adoptiedienst als partner worden verder uitgeklaard en zullen na een voorbereidend traject binnen de Vlaamse regering beslist worden.

- **Pleegzorg en adoptie verbinden**

Uiteraard zijn er verschillen tussen adoptie en pleegzorg, maar als we vertrekken vanuit de nood van vele kinderen aan opvang in een gezinscontext, dan moeten we elke kans grijpen om kinderen een opvangperspectief te geven, en net daarom is het van belang om ook pleegzorg en adoptie te verbinden.

De Vlaamse Regering heeft de ambitie om een deel van het voorbereidingstraject voor kandidaat adoptieouders en kandidaat pleegouders te laten samen sporen om op die manier alle kandidaat-ouders aan te spreken op hun bereidheid om een kind, al dan niet tijdelijk, in hun gezin te verwelkomen. Ouders kunnen uiteindelijk zelf de keuze maken voor pleegzorg of adoptie. Mogelijks zijn ze ook voor de beide gemotiveerd.

- **Inzetten op nazorg en begeleiding**

De Vlaamse Regering onderzoekt hoe ze het bestaande nazorgbeleid nog kan versterken, met specifieke aandacht voor kinderen met bijzondere ontwikkelingsbehoeften, en maakt werk van een verbeterde registratie van gegevens en documentenbeheer. We integreren dit in de bestaande instanties.

Om de aanpak naar de toekomst toe op basis van bovenstaande krijtlijnen verder te concretiseren, worden in de loop van deze maand (september 2021) de gesprekken met verschillende stakeholders opgestart om zo tot een actieplan en ontwerp van een vernieuwd systeem te komen.

Ook de inzichten die de komende weken zullen voortvloeien uit de parlementaire initiatieven kunnen meegenomen worden in de verdere concretisering.

Perspectieven voor kandidaat-ouders en kinderen op korte en middellange termijn

Om aanpassingen aan de adoptiepraktijk zorgvuldig te laten verlopen, moet er heel zorgzaam met alle betrokkenen die reeds een traject in interlandelijke adoptie hebben lopen, worden omgegaan.

Tegelijk wil de Vlaamse regering – in het licht van het rapport en omwille van de zorgen hieromtrent bij kandidaat-ouders, geadopteerden of andere stakeholders – op korte termijn een bijkomende toetsing voorzien op niveau van de herkomstlanden.

De Vlaamse regering vraagt aan het Vlaams Centrum voor Adoptie (VCA) om voor deze bijkomende toetsing op korte termijn een beslissingskader uit te werken en dit voor te leggen aan de Vlaamse regering. In het kader van deze risicoanalyse vragen we dat er expliciet een koppeling wordt gemaakt met het Kinderrechtenverdrag, onder meer voor wat betreft het recht op afstammingsinformatie.

Na de screening door het VCA zullen er twee groepen kandidaat-adoptanten zijn:

- Zij voor wie de procedure in het gekozen herkomstland zonder meer verder loopt (case closed)
- Zij voor wie geen samenwerking met herkomstland meer mogelijk is.

Voor deze laatste groep voorzien we de mogelijkheid om te heroriënteren naar de herkomstlanden waarmee Vlaanderen nog wil samenwerken.

Kandidaat-adoptanten die nog in de voorbereiding zitten (maatschappelijk onderzoek, ...) kunnen verder met hun traject. Van zodra de legistieke en organisatorische aanpassingen doorgevoerd zijn, zullen zij van toepassing worden op deze groep en op alle nieuwe kandidaat-adoptanten die zich kunnen blijven aanmelden. Het is van groot belang om kandidaten hierover zorgvuldig en tijdig te informeren.

Het actieplan moet uitmonden in een vernieuwd systeem voor interlandelijke adoptie dat kan ingaan vanaf september 2023.

2. VOORSTEL TOT AANPAK VANUIT DE VLAAMSE REGERING NAAR HET VERLEDEN TOE

Naar analogie met het inhoudelijk concept van meerouderschap, wordt het recht van ieder kind op de waarheid over zijn of haar identiteit en achtergrond onderschreven. Gebrekkige informatie, foute documentatie en onwaarheden in adoptiedossiers kunnen absoluut niet en moeten onderzocht worden.

De opportuniteit van een publieke erkenning van slachtoffers van wanpraktijken in interlandelijke adoptie, zoals voorgesteld in aanbeveling 12, zal verder besproken worden met het Vlaams Parlement.

Voor wat de installatie van een **onafhankelijk meldpunt**, zoals voorgesteld in aanbeveling 13 betreft, vraagt de Vlaamse regering zich af of het opportuun is om hiervoor een nieuw orgaan op te richten, dan wel dit op een andere manier aan te pakken. Aanpassingen in de federale wetgeving zijn nodig om administratieve fouten te kunnen herstellen. De opportuniteit hiervan is verder te bespreken op federaal niveau.

Het belang van **een correcte registratie van gegevens en documenten**, zoals aangegeven in aanbeveling 14 wordt onderkend. De regelgeving waarin wordt bepaald dat alle adoptiedossiers moeten worden bezorgd aan de Vlaamse Adoptieambtenaar is al geruime tijd in voege. Er zal onderzocht worden hoe deze verplichting meer slagkracht kan krijgen en hoe een volledige digitale archivering van adoptiedossiers praktisch en budgettair kan gerealiseerd worden.

Ook de opportuniteit van aanbeveling 15, **een bijkomend onderzoek naar wanpraktijken bij adopties uit het verleden**, zal verder besproken worden op het Vlaams en federaal niveau.

Voor een aantal adoptiedossiers uit Ethiopië (periode 1996 – 2017) werd budget vrijgemaakt om een onderzoek in te stellen naar de correctheid van de adoptiedossiers. Dit onderzoek is nog lopende maar verloopt moeizaam door COVID-19 en de onrustige situatie in Ethiopië zelf.

Het expertenpanel stelt terecht vast dat aanbeveling 16, 17 en 18 federale materie zijn. De vraag die wordt gesteld in aanbeveling 19, om **deze herstelmaatregelen te agenderen op de Commissie van Overleg en Opvolging inzake Adoptie**, zal worden opgenomen.

De mogelijkheid van **een meer uitgebreid wettelijk kader voor herstel vanuit nazorg** (aanbeveling 20) moet ook besproken worden op Vlaams en op federaal niveau.

Deze aanbevelingen zijn verder te bekijken en in dialoog met het Vlaams Parlement. Een aantal aanbevelingen betreffen federale materie. Deze zullen ter bespreking geagendeerd worden op de Commissie van Overleg en Opvolging inzake Adoptie.

3. VOORSTEL VAN BESLISSING

De Vlaamse Regering legt deze krijtlijnen naar de toekomst toe vast en onderschrijft het voorstel tot verdere aanpak naar het verleden.

De Vlaamse minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding

Wouter BEKE